

RELIGIONSKUNNSKAP SOM DEMOKRATISK FERDIGHET

ISELIN FRYDENLUND

Hvis religion og livssyn som undervisningsfag i skolen forsvinner, hva mister vi da? Regjeringens forslag til fullføringsreform¹ inneholdt flere kontroversielle endringsforslag, blant annet om å ta vekk fag som historie og religion. Forslaget møtte massiv motstand og statsråd Melby måtte gjøre retrett, i denne omgang. Likevel betyr ikke det at undervisning i religion og livssyn i videregående opplæring er sikret en fremtid.

Religionsvitenskap – faget som ligger til grunn for undervisning om religion og livssyn i den norske skolen – er et ikke-konfesjonelt fag som studerer religion som et kulturelt og sosialt fenomen. Det betyr at faget ikke beskjeftiger seg med sannhetsgehalten i trosspørsmål. Faget er basert på en empatisk utforskning av *Den Andres* ståsted, enten det ståstedet er ateistisk, religiøst, agnostisk eller kanskje til og med total likegyldighet. Et klassisk ideal i religionsvitenskapen er forståelse og respekt for innenfraperspektiv, samtidig som man anlegger en viss analytisk distanse.

For å kunne forstå og møte *Den Andre* er kunnskap helt sentralt. Vi som underviser fremtidige lærere i skolen – eller som underviser på etterutdanningskurs for lærere – gleder oss stort over nysgjerrigheten og appetitten på ny kunnskap. Én ting er nødvendig faglig fornyelse på undervisningsmetoder, men det er også et merkbart sug etter kunnskap om faglig *innhold*. Norske lærere og lærerstudenter vil gjerne kunne møte sine elever i klasserommet med respekt og kunnskap om de ulike religionene elevene tilhører. Og dem blir det som kjent stadig flere av i norske klasserom. Når jeg underviser i hinduisme, får jeg ofte høre at mange synes det er en vanskelig religion å undervise i, men det er mindre komplisert enn mange synes å tro. Det er en fascinerende religion som i tillegg til å være relevant fordi vi har en voksende hindu-befolkning i Norge, også fungerer godt i en undervisningssituasjon, fordi den utfordrer utbredte tankemønstre i det post-protestantiske og tungt sekulariserte Norge om hva religion er og kan være.

Religionsundervisningen preges i stor grad av mediebildet utenfor klasserommet, og lærere i skolen får store spørsmål deisende inn i en time som kanskje egentlig var tiltenkt undervisning om hellig tekst: opprettet egentlig IS et

---

¹ Ny stortingsmelding om videregående opplæring ble lagt frem 26.03.2021: Meld. St. 21 (2020–2021) - Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden

«kalifat»? Er det sant som det påstås i NRK programmet På tro og Are at buddhistiske nonner ikke kan nå frelse? Hvorfor skjer det grusomme overgrep mot muslimske minoriteter i buddhistiske land som Myanmar når buddhismen fremheves som en pasifistisk religion? Eller hva sies i klasserommet om NRKs påskequiz som opererer med svaralternativer til spørsmål om betydningen av jødisk påske som spiller på gamle antisemittiske forestillinger om ritualdrap?

Regjeringen møtte heldigvis sterk motbør, men forslaget i seg selv peker mot en mer generell tendens om nyttetenkning der man ser for seg at demokrati-ferdigheter og samfunnsforståelse er noe som instrumentelt kan implementeres i klasserommet. Men det er nettopp dannelsesfag som religionsvitenskap (og historie) som gir elevene et godt grunnlag for slike demokratiske ferdigheter, fordi faget i seg selv er basert på kritisk lesing av tekst, forståelse for tradisjonsbærende strukturer, men også for endring, motstand og maktkritikk. Religionsfaget er kanskje også det eneste faget som er grunnleggende komparativt og globalt. I en krypende verden er global kulturforståelse ikke bare nyttig, men tvingende nødvendig for å møte andre med respekt og for å forstå samfunnsutviklingen.

Hvis man tidlig lærer at alle religioner er sammensatte størrelser, som endrer seg over tid og rom, blir det vanskeligere å komme unna med lettvinde og essensialiserende påstander om religion generelt eller en bestemt religion spesielt. Å ha grunnleggende kunnskap om ulike religiøse tradisjoner er ikke i seg selv en vaksine mot diskriminering og fordommer, men det hjelper. Da ville man for eksempel visst at jødedommen har et noe anstrengt forhold til blod og at jødisk tradisjon derfor aldri ville ha funnet på å ha et ritual som inneholder blod. Forestillinger om jødiske blodritualer var en utbredt kristen fordom mot jøder i Europa som enhver god religionslærer i den norske skolen vil kunne si at ikke hører hjemme i jødisk tradisjon, men snarere i et kristent antisemittisk idéunivers.²

Iselin Frydenlund er professor i religionsvitenskap ved MF vitenskapelig høyskole. Hun jobber med buddhisme og politikk i Asia og er leder for forskningsprosjektet INTERSECT som omhandler globale former for islamofobi.
E-post: Iselin.Frydenlund@mf.no

² Denne teksten er en omarbeidet versjon av en tekst som har stått på trykk i Klassekampen 3. juni 2021.